

ЗАКОН О МИРНОМ РЕШАВАЊУ РАДНИХ СПОРОВА

(*"Сл. гласник РС", бр. 125/2004, 104/2009 и 50/2018*)

І ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

1. Предмет

Члан 1

Овим законом уређују се начин и поступак мирног решавања колективних и индивидуалних радних спорова, избор, права и обавезе миритеља и арбитра и друга питања од значаја за мирно решавање радних спорова.

Поступак мирног решавања радних спорова покреће се и води у складу са овим законом, ако о истом спору није одлучено у складу са прописима о раду.

2. Основни појмови

Члан 2

Колективним радним спором (у даљем тексту: колективни спор), у смислу овог закона, сматра се спор поводом:

- 1) закључивања, измена и/или допуна колективног уговора;
 - 1а) примене колективног уговора у целини или његових појединих одредаба;
- 2) примене општег акта којим се регулишу права, обавезе и одговорности запослених, послодавца и синдиката;
- 3) остваривања права на синдикално организовање и деловање и остваривање права на утврђивање репрезентативности синдиката код послодавца;
- 4) штрајка;
- 5) остваривања права на информисање, консултовање и учешће запослених у управљању, у складу са законом;

5а) утврђивања минимума процеса рада, у складу са законом.

Општим актом, у смислу овог закона, сматра се правилник о раду и споразум послодавца и синдиката, у складу са законом.

Страном у колективном спору сматрају се послодавац, синдикат, овлашћени представник запослених, запослени, штрајкачки одбор, оснивач за јавна предузећа, друштва капитала чији је оснивач јавно предузеће, друштва капитала и јавне службе чији је оснивач Република, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе.

Члан 3

Индивидуалним радним спором (у даљем тексту: индивидуални спор), у смислу овог закона, сматра се спор поводом:

- 1) отказа уговора о раду;
- 2) радног времена;
- 3) остваривања права на годишњи одмор;
- 4) исплате зараде/плате, накнаде зараде/плате и минималне зараде у складу са законом;
- 5) исплате накнаде трошкова за исхрану у току рада, за долазак и одлазак са рада, регреса за коришћење годишњег одмора и друге накнаде трошкова у складу са законом;
- 6) исплате отпремнине при одласку у пензију, јубиларне награде и других примања у складу са законом;
- 7) дискриминације и злостављања на раду.

Страном у индивидуалном спору, у смислу овог закона, сматра се запослени и послодавац, осим у случају из става 1. тачка 7) овог члана, где се стране у спору одређују у складу са законом (у даљем тексту: страна у спору).

Члан 4

Мирење, у смислу овог закона, јесте поступак у коме миритељ пружа помоћ странама у колективном спору са циљем да закључе споразум о решењу спора или у коме миритељ странама у колективном спору даје препоруку о начину решавања спора.

Арбитража, у смислу овог закона, јесте поступак у коме арбитар решава о предмету индивидуалног спора.

3. Основна начела

1) Начело добровољности

Члан 5

Учесници у закључивању колективног уговора су слободни да добровољно одлуче о учешћу миритеља у колективном преговарању.

Стране у спору су слободне да добровољно одлуче о приступању мирном решавању спора, ако овим законом није друкчије одређено.

2) Начело независности и непристрасности

Члан 6

Миритељ, односно арбитар је независан у раду.

Миритељ, односно арбитар дужан је да у поступку мирног решавања радног спора поступа непристрасно.

II РЕПУБЛИЧКА АГЕНЦИЈА ЗА МИРНО РЕШАВАЊЕ РАДНИХ СПОРОВА

1. Образовање и делокруг

Члан 7

Образује се Републичка агенција за мирно решавање радних спорова као посебна организација (у даљем тексту: Агенција).

Члан 8

Агенција обавља стручне послове који се односе на:

- 1) мирно решавање колективних и индивидуалних спорова;
- 2) избор миритеља и арбитра;
- 3) вођење Именика миритеља и арбитра (у даљем тексту: Именик);
- 4) стручно усавршавање миритеља и арбитра;
- 5) одлучивање о изузећу миритеља и арбитра;
- 6) евиденцију о индивидуалним и колективним радним споровима;
- 7) друге послове одређене законом.

2. Директор Агенције

Члан 9

Радам Агенције руководи директор.
Директора поставља Влада Републике Србије (у даљем тексту: Влада).

III ПОСТУПАК МИРНОГ РЕШАВАЊА РАДНОГ СПОРА

1. Заједничке одредбе

1) Покретање поступка

Члан 10

Поступак мирног решавања радног спора покреће се подношењем предлога Агенцији.
Стране у спору могу да поднесу предлог заједнички или појединачно.
Предлог садржи нарочито:

- 1) име, презиме и адресу, односно назив и седиште страна у спору;
- 2) предмет спора.

Уз предлог стране у спору достављају документацију у вези са предметом спора, као и имена сведока, ако их имају.

Члан 11

Ако је предлог поднела једна од страна у спору, Агенција доставља предлог и документацију другој страни у спору и позива је да се у року од пет радних дана изјасни да ли прихвата мирно решавање спора.

2) Одређивање миритеља, односно арбитра

Члан 12

Миритеља, односно арбитра споразумно одређују стране у спору из Именика, у заједничком предлогу, односно у року од три радна дана од дана прихватања појединачног предлога.
Ако стране у спору споразумно не одреде миритеља, односно арбитра, одређује га директор Агенције решењем.

Члан 13

Агенција доставља предлог и документацију у вези са предметом спора миритељу, односно арбитра који је одређен за конкретан спор.

3) Трошкови поступка

Члан 14

Свака страна у спору сноси своје трошкове у поступку, осим трошкова миритеља, односно арбитра.

Члан 15

Ближе услове у погледу начина међусобног општења учесника у мирном решавању спора и вођења поступка, у складу са овим законом, прописује министар надлежан за послове рада.

2. Колективни спор

1) Учешће миритеља у колективном преговарању

Члан 16

Учесници у закључивању колективног уговора (у даљем тексту: учесници) могу да поднесу предлог Агенцији за учешће миритеља у колективном преговарању у циљу пружања помоћи и спречавања настанка спора.

Учесници могу да поднесу предлог заједнички или појединачно.

Ако је предлог поднео један од учесника, Агенција доставља предлог и документацију другим учесницима с позивом да се у року од три дана изјасне да ли прихватају учешће миритеља у колективном преговарању.

Предлог садржи врсту колективног уговора, учеснике, место и време преговора, а заједнички предлог име и презиме миритеља.

Члан 17

Миритељ у поступку колективног преговарања:

- 1) присуствује преговорима;
- 2) указује учесницима на предлоге који нису у складу са законом и другим прописом;
- 3) пружа помоћ учесницима ради спречавања настанка спора.

Миритељ је дужан да буде непристрасан у току преговора.

2) Спор у делатностима од општег интереса

Члан 18

Стране у спору из члана 2. став 1. тач. 1), 1а), 3), 4) и 5а) овог закона, у делатностима у којима постоји обавеза обезбеђивања минимума процеса рада у складу са законом којим се уређује остваривање права на штрајк, дужне су да приступе мирном решавању колективног спора, у складу са овим законом.

Члан 19

У делатностима из члана 18. овог закона стране у спору су дужне да поднесу предлог, у року од три радна дана од дана настанка спора, у складу са овим законом.

Ако стране у спору не поднесу предлог, директор Агенције по службеној дужности покреће поступак мирења и одређује миритеља из Именика.

3) Поступак мирења

Члан 20

Поступак мирења у колективном спору води се пред Одбором за мирење (у даљем тексту: Одбор).

Одбор чине по један представник страна у спору и миритељ.

Члан 21

Миритељ је дужан да закаже расправу у року од три радна дана од дана пријема предлога и документације о предмету спора и о томе обавештава стране у спору.

Стране у спору су дужне да одреде свог представника у Одбору и о томе обавесте миритеља најкасније до дана заказане расправе.

Ако стране у спору не одреде свог представника у року из става 2. овог члана, поступак мирења води миритељ непосредним контактом са странама у спору.

Члан 22

Миритељ је председавајући Одбора.
Миритељ отвара и руководи расправом.
Представници страна у спору на расправи износе своје ставове и предлоге.

Члан 23

Миритељ има право да одвојено, ван расправе, прикупља информације и друге податке од представника страна у спору.

Члан 24

По окончању поступка мирења, миритељ закључује расправу и са члановима Одбора доноси препоруку о начину решавања спора (у даљем тексту: препорука).

Члан 25

Препорука се сачињава у писаном облику са образложењем.
За препоруку је потребно да гласају сви чланови Одбора.
Ако Одбор не донесе препоруку из члана 24. овог закона у року од три дана од дана закључења расправе, миритељ може на захтев једне од страна у спору да предложи препоруку.

Члан 26

Препорука не обавезује стране у спору.
Стране у спору могу да закључе споразум о решењу спора на основу препоруке из члана 24. и члана 25. став 3. овог закона или независно од исте.
Ако је предмет спора колективни уговор, споразум постаје основ за закључивање, измене и/или допуне колективног уговора.
Ако предмет спора није колективни уговор, споразум има снагу извршне исправе.

Члан 27

Страна у спору која не поступи по препоруци из члана 24. овог закона дужна је да без одлагања наведе разлоге за непоступање и достави их миритељу.
На предлог миритеља Агенција може да препоруку и разлоге за непоступање по препоруци из става 1. овог члана објави у средствима јавног информисања.

Члан 28

Поступак мирења окончава се пред Одбором ако стране у спору закључе споразум о решењу спора у року од 30 дана од дана отварања расправе.
На захтев страна у спору Одбор може да одлучи да се рок из става 1. овог члана продужи за наредних 30 дана.

Члан 29

(Брисан)

3. Индивидуални спор

Члан 30

Индивидуални спор може да се решава пред арбитром у складу са овим законом.
Ако међу странама у индивидуалном спору тече судски поступак из истог чињеничног и правног основа суд ће застати са поступком.
Стране у спору дужне су да суд обавесте о покретању поступка у складу са овим законом.

Поступак пред арбитром

1) Поступак пред арбитром

Члан 31

Арбитар је дужан да закаже расправу у року од три радна дана од дана пријема предлога и документације о предмету спора и о томе обавештава стране у спору.

Расправа се одржава у присуству страна у спору и арбитра.

Арбитар отвара расправу и утврђује да ли сва позвана лица присуствују расправи.

Ако једна од страна у спору неоправдано изостане са расправе арбитар може да одржи расправу у њеном одсуству, узимајући у обзир документацију коју је та страна доставила.

Арбитар у току поступка указује странама у спору на могућност споразумног решавања спора.

Свака страна у спору може да повуче предлог за покретање поступка пред арбитром најкасније до дана отварања расправе.

Члан 32

Одржавање расправе је јавно, осим у споровима поводом дискриминације и злостављања на раду.

Арбитар може да искључи јавност на захтев страна у спору, ако за то постоје оправдани разлози.

Члан 33

Арбитар руководи расправом, узима изјаве од страна у спору и других лица у поступку, изводи доказе и стара се да се у току расправе изнесу све чињенице релевантне за одлучивање.

Стране у спору имају право да се пред арбитром изјасне о предмету спора и одговоре на наводе друге стране у спору.

Арбитар одлучује о одлагању расправе, по службеној дужности или на захтев стране у спору. У случају из става 3. овог члана арбитар је дужан да закаже расправу најкасније у року од пет дана од дана одлагања расправе.

Члан 33а

Стране у спору могу да ангажују судског вештака.

На судског вештака сходно се примењују одредбе овог закона о изузећу арбитра.

Свака од страна у спору сама сноси трошкове ангажовања судског вештака.

Члан 34

(Брисан)

Члан 35

Стране у спору имају право да дају завршну реч на расправи.

Ако арбитар сматра да је предмет спора расправљен тако да може да одлучи, закључује расправу.

2) Окончање поступка пред арбитром

Члан 35а

Поступак пред арбитром окончава се доношењем решења арбитра:

- 1) на основу споразума страна у спору;
- 2) којим арбитар одлучује о предмету спора;
- 3) ако је арбитражни поступак постао немогућ;
- 4) о обустави поступка у складу са овим законом.

Решење из става 1. тач. 1) и 2) овог члана има снагу извршне исправе.

Члан 35б

Изузетно од члана 35а став 1. тачка 2) спор поводом злостављања и дискриминације на раду окончава се решењем арбитра донетим на основу споразума страна у спору. Уколико не постоји споразум о решењу спора из става 1. овог члана, арбитра обуставља поступак у складу са чланом 35а став 1. тачка 4) овог закона и о истој правној ствари може се водити судски поступак, у складу са законом.

Члан 36

Арбитар доноси решење из члана 35а овог закона о предмету спора у року од 30 дана од дана отварања расправе.

Решење садржи:

- 1) увод;
- 2) изреку;
- 3) образложење;
- 4) упутство о правном средству;
- 5) име, презиме и потпис арбитра;
- 6) број и датум решења;
- 7) печат Агенције.

Против решења није дозвољена жалба.

Решење је правноснажно и извршно даном достављања странама у спору, осим решења из члана 35б став 2. овог закона, а ако је у решењу одређено да се радња која је предмет извршења може извршити у остављеном року, решење постаје извршно истеком тог рока.

Члан 37

Стране у спору су дужне да обавесте суд о доношењу решења ако је поступак пред судом прекинут.

IV МИРИТЕЉИ И АРБИТРИ

1. Избор миритеља и арбитра

Члан 38

За миритеља и арбитра може да буде изабрано лице које испуњава следеће услове:

- 1) да је држављанин Републике Србије;
- 2) да има стечено високо образовање на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова, мастер академским студијама, специјалистичким академским студијама, специјалистичким струковним студијама, односно на основним студијама у трајању од најмање четири године или специјалистичким студијама на факултету и најмање пет година радног искуства у области радних односа;
- 3) да није осуђивано за кривично дело на безусловну казну затвора од најмање шест месеци или за кажњиво дело које га чини неподобним за обављање ових послова;
- 4) да је достојно дужности миритеља, односно арбитра.

За арбитра може бити изабрано лице које поред услова из става 1. овог члана, има положен правосудни испит или је редовни професор факултета из позитивно-правних предмета.

Одредба члана 38. став 1. тачка 1) овог члана, у погледу држављанства Републике Србије, не примењује се на држављане држава чланица Европске уније, од приступања Републике Србије Европској унији.

Члан 39

Избор миритеља и арбитра врши се путем јавног огласа који, у Службеном гласнику Републике Србије, објављује Агенција.

Избор између пријављених кандидата врши Комисија за избор миритеља и арбитра (у даљем тексту: Комисија).

Комисију чине два представника Владе, два представника репрезентативних синдиката основаних за територију Републике Србије и два представника репрезентативних удружења послодаваца основаних за територију Републике Србије.

Представнике Владе именује Влада, а представнике синдиката и удружења послодаваца именује социјално-економски савет основан за територију Републике Србије, на предлог репрезентативних синдиката и репрезентативних удружења послодаваца - чланова тог савета. Комисија бира председника из реда својих чланова.

Члан 40

Одлуку о избору миритеља и арбитра Комисија доноси у року од 60 дана од дана истека рока за подношење пријава.

Одлука се сматра донетом ако за њу гласа двотрећинска већина чланова Комисије.

Одлука је коначна и против ње може да се покрене управни спор, у складу са законом.

2. Трајање мандата

Члан 41

Миритељ и арбитар се бирају на четири године и могу бити поново изабрани.

Рок из става 1. овог члана рачуна се од дана коначности одлуке о избору.

3. Именик

Члан 42

Својство миритеља, односно арбитра стиче се даном уписа у Именик.

На основу одлуке о избору миритеља, односно арбитра директор Агенције доноси решење о упису у Именик.

Решење садржи име, презиме, адресу и стручну спрему миритеља, односно арбитра.

4. Садржај Именика

Члан 43

Именик води Агенција.

Именик садржи следеће податке:

- 1) име и презиме миритеља, односно арбитра;
- 2) адресу;
- 3) стручну спрему;
- 4) назив и седиште послодавца, ако је у радном односу;
- 5) број и датум одлуке о избору;
- 6) број и датум решења о упису и брисању из Именика.

Члан 44

Миритељ и арбитар дужни су да пријаве промену података из члана 43. став 2. тач. 2) и 4) овог закона у року од три дана од дана настанка промене.

5. Брисање из Именика

Члан 45

Својство миритеља и арбитра престаје брисањем из Именика.

Миритељ, односно арбитар се брише из Именика:

- 1) ако се накнадно утврди да нису били испуњени услови из члана 38. овог закона;
- 2) ако престану да постоје услови из члана 38. тач. 1), 3) и 4) овог закона;

- 3) по истеку рока на који је изабран, ако не буде поново изабран;
- 4) ако одбије да се стручно усавршава;
- 5) ако нестручно и несавесно обавља дужности;
- 6) ако се неуредно одазива на позив Агенције;
- 7) ако неоправдано одуговлачи поступак мирног решавања радног спора;
- 8) лични захтев;
- 9) услед губитка пословне способности;
- 10) услед смрти;
- 11) ако не поступа у складу са етичким кодексом.

Члан 46

Решење о брисању из Именика у случајевима из члана 45. став 2. доноси директор Агенције у року од 15 дана од дана наступања разлога који је основ за брисање, односно у року од осам дана од дана сазнања за тај разлог.

Решење о брисању из Именика у случајевима из члана 45. став 2. тач. 4)-7) и 11) директор Агенције доноси по прибављеном мишљењу социјално-економског савета основаног за територију Републике Србије.

Решење о брисању из Именика је коначно и против њега се може водити управни спор, у складу са законом.

Члан 47

Решење о упису и брисању из Именика објављује се у "Службеном гласнику Републике Србије".

6. Изузеће миритеља и арбитра

Члан 48

Страна у спору може директору Агенције да поднесе захтев за изузеће миритеља, односно арбитра, и то:

- 1) ако заступа неку од страна у спору, или је у последњих пет година заступао неку од страна у спору;
- 2) ако је сродник по крви у правој линији до било ког степена, а у побочној линији до четвртог степена неке од страна у спору, односно ако је брачни друг или сродник по тазбини до другог степена неке од страна у спору;
- 3) ако је у радном или чланском односу са неком од страна у спору или је такав однос постојао у последње две године;
- 4) ако је повезан са странама у спору на било који други начин који би могао да утиче на његову непристрасност.

Миритељ и арбитар по службеној дужности воде рачуна о разлозима за изузеће у току поступка и дужни су да о њима обавесте директора Агенције.

Директор Агенције одлучује о изузећу миритеља и арбитра по обавештењу миритеља, односно арбитра и на захтев стране у спору, у року од осам дана од сазнања за постојање разлога за изузеће.

У случају изузећа поступак мирног решавања радног спора наставља се избором новог миритеља, односно арбитра у складу са овим законом.

7. Дужности и права миритеља и арбитра

1) Дужности миритеља и арбитра

Члан 49

Миритељ и арбитар су дужни да поступају савесно и по свом најбољем знању, у циљу решавања спора између страна у спору.

Миритељ и арбитар дужни су да се у поступку мирног решавања радних спорова придржавају етичког кодекса који доноси министар надлежан за послове рада.

Члан 50

Миритељ и арбитар су дужни да се стручно усавршавају.

Члан 51

Миритељ и арбитар су дужни да редовно обавештавају Агенцију о покретању, току и окончању поступка мирног решавања радног спора.

2) Права миритеља и арбитра

Члан 52

Миритељ и арбитар имају право на награду за рад и накнаду трошкова које су имали током поступка.

Актом Владе утврђују се услови за остваривање права на награду и накнаду трошкова и њихова висина.

Средства из става 1. овог члана обезбеђују се у буџету Републике Србије.

Члан 53

Миритељ и арбитар имају право на одсуство са рада без накнаде зараде (неплаћено одсуство) за време док воде поступак мирног решавања радног спора у складу са овим законом.

Члан 53а

Миритељ и арбитар имају право на идентификациони документ.

Ближе услове у погледу издавања идентификационог документа прописује министар надлежан за послове рада.

V ЕВИДЕНЦИЈА О ПОСТУПЦИМА МИРНОГ РЕШАВАЊА РАДНИХ СПОРОВА

Члан 54

Агенција води евиденцију о поступцима мирног решавања радних спорова.

Евиденција садржи нарочито:

- 1) име, презиме и адресу, односно назив и седиште страна у спору;
- 2) име и презиме миритеља, односно арбитра;
- 3) врсту и предмет спора;
- 4) датум покретања поступка;
- 5) датум и начин окончања спора.

На захтев социјално-економског савета основаног за територију Републике Србије Агенција доставља обавештења у вези са подацима о којима води евиденције, као и обавештења о другим питањима од значаја за поступке мирног решавања радних спорова.

VI ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 55

Влада ће поставити директора Агенције у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Избор миритеља и арбитра и њихов упис у Именик, у складу са овим законом, извршиће се до 31. децембра 2004. године.

Одредбе овог закона које се односе на поступак мирног решавања радних спорова примењују се од 1. јануара 2005. године.

Члан 56

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

***Самостални чланови Закона о изменама и допунама
Закона о мирном решавању радних спорова
(*"Сл. гласник РС", бр. 104/2009*)***

Члан 15

Избор арбитра и њихов упис у Именик, у складу са овим законом, извршиће се у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 16

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

***Самостални чланови Закона о изменама и допунама
Закона о мирном решавању радних спорова
(*"Сл. гласник РС", бр. 50/2018*)***

Члан 33

Подзаконски акти који се доносе у складу са одредбама овог закона донеће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 34

Подзаконски прописи донети на основу одредаба Закона о мирном решавању радних спорова ("Службени гласник РС", број 125/04) остају на снази до дана ступања на снагу подзаконских прописа донетих на основу овог закона, уколико нису у супротности са одредбама овог закона.

Члан 35

Поступци мирног решавања радних спорова који су започети до дана ступања на снагу овог закона окончаће се по прописима који важе до почетка примене овог закона.

Члан 36

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".